

Култура религија I разреди

Предметни професор: Весна Гаврић

Е-маил: gavric.vesna@outlook.com

Ученици који долазе на час: 26.01.2021. - I5 – претчас – клуб ученика

28.01.2021. - I9 – претчас – клуб ученика

Религија, вјера и празновјерје

Вјеровати подразумјева прихватити неко учење, космологију без логичких и емпиријских доказа. За неке вјеровати у Бога значи вјеровати у творца као идола који благосиља и штити њихову моћ и власништво. Вјера је унутрашњи став, посебан однос према Богу, тј. то је вид човјекове религиозности. Из вјере произилази и појам теизам, под којим се подразумјева сваки облик вјеровања у Бога и божанства. Супротно од теизма јесте атеизам, који објашњава невјеровање у Бога и сваке могућности постојања натприродних бића, виших сила као њиховог дјеловања. Вјеровање у Бога засновано на разуму назива се деизам. Он представља филозофско-религијско учење по којем је бог први покретач, али он након стварања не утиче на развој и историју онога што је створио. Као правац у филозофији религије деизам се представља као облик такозване природне религије, која се заснива на вјеровању у Бога ослањајући се на разум, а не на убјеђења или тврдње вјерских група. С обзиром на то да се ради о периоду 18.вијека, када је деизам играо веома вежну улогу у филозофији тога доба, онда и не чуди што се није вјеровало у Божја открочења. Главни представници деизма су: Франсоа Волтер, Жан Жак Русо, Готхолд Лисинг и други. Они који су сматрали да се постојање Бога не може доказати у овоземаљском животу називају се агностицима. Етимологија нас упућује да је сам појам агностик потекао из грчког језика, прецизније од ријечи *gnosis* у значењу знање. А-*gnosis* у том случају значи без знања. Агностик тражи доказе, што значи да може промјенити своје мишљење уколико му неко понуди доказе. Они се не одричу Бога, али једноставно немају довољно знања да о њему говоре. Према тој логици, агностицизам је средњи појам између теизма и атеизма. Корјене празновјера можемо пронаћи у једној од тврдњи из Библије, гдје се спомиње људска таштина и људски покушаји да се схвате божанске ствари које су изван људске моћи схватања, па су зато погрешно протумачене. Сматра се да је основа празновјерја непознавање праве природе ствари и неприкладно објашњење одређених појмова и ситуација на основу вјеровања да су они међусобно повезани односно да су под утицајем неке натприродне силе.

Религија и магија

Интересовање за магију било је у људској историји једнако као и интересовање за религију. Етимолошки посматрано, сам термин магија потиче из грчког језика и означава чаролију, чаробњаштво. Вуко Павићевић магију одређује као *скуп тајанстваених радњи помоћу којих онај који их врши жели утицати на природни каузалитет, према својој жељи*. Вјеровање у магију јавило се још у Хелидеји, а преко Персије и Египта веома брзо раширило се на остале дијелова свијета, те и сада има велики број присталица. Најопштија подјела магије јесте на црну и бијелу. Црном магијом желе се произвести неки негативни ефекти по некога или нешто, док је бијела магија позната по супротним ефектима од црне.

Према антропологу Џејмсу Фрејзеру имамо **имитативну, контагиозну и репетитивну** магију, које су уочене као форме мишљења које стоји у основи магије.

- **Имитативна** (хомеопатијска) магија јесте магија по сличности у чијој основи се налази модел мишљења познат под називом „слично изазива слично“.
- **Контагиозна** магија, тј. магија „по додиру“ заснива се на увјерењу да се одређеним радњама које се обављају на неком дијелу или помоћу неког дијела који је испао из цјелине може дјеловати на друге дијелове односно дјеловати на цјелину којој припада.
- **Репетитивна** магија јесте магија „преношења снаге“ или магија „утицаја“. Вјерује се да у стварима или бићима постоји нека тајанствена сила која може дјеловати или на даљину или при непосредном контакту.

Однос религије и магије одувјек је привлачио пажњу научника, али обичних људи. Магија и религија, поред разлика, имају и одређене сличности. Прије свега, обје имају ритуалне радње којима покушавају утицати на своје окружење. Исто тако, у „светим тајнама“ религије има елемената магијске праксе. Питање разлике између религије и магије најбоље је објаснио Џејмс Фрејзер. По његовом мишљењу основна разлика јесте у њиховим улогама које прописују натприродним силама. Конкретније свештено лице или вјерник вишим силама обраћа се молећи, за разлику од мага или вјерујућих појединаца у магију који немају такав приступ већ наредбодаван. Религијске радње спроводе се увијек у јасно предвиђеним периодима и у храмовима, црквама, за разлику од магијских који се спроводе по потреби и на мјестима у зависности који облик магије се спроводи (гробља, скривена мјеста и сл.).